

Kur'ân-ı Kerim'de Kıssalar "Kassa" ve "el-kasas", bir kimsenin izini sürüp ardından gitmek anlamına gelir ki, Arapçadaki "kassa el-eser" sözcüğünde bu anlam vardır.

1601;1614;1575;1585;1618;1578;1614;1583;1617;1614;1575;1593;1614;1604;1614;1609;

1575;1614;1579;1614;1575;1585;1616;1607;1616;1605;1614;1575; 1602;1614;1589;1614;1589;1611;1575; (Kehf, 18/64) ve 1608;1614;1602;1614;1575;1604;1614;1578;1618; 1604;1575;1615;1582;1618;1578;1616;1607;1616; 1602;1615;1589;1617;1616;1610;1607;1616; (Kasas, 28/11)

âcir;yetlerinde de KSS kökünü; aynı anlamda kullanılmaktadır. Kelimenin ikinci mâcir;nası, "bir adama bir sözcük beyan edip bildirme" yi ifade eder. Kur'ân'da geçilen 1606;1614;1581;1618;1606;1615;

1606;1614;1602;1615;1589;1617;1615;

1593;1614;1604;1614;1610;1618;1603;1614;

1575;1614;1581;1618;1587;1614;1606;1614;

1575;1604;1618;1602;1614;1589;1614;1589;1616; (Yusuf, 12/ 3) tabirinde bu anlam bulunmakta ve "Biz, sana en güzel bir tarzda anlatıyoruz" mâcir;nasına gelmektedir. Kelime, bu son anlamda kullanıldığında, normal olarak

âcir;nası ile mâcir;nası ile mâcir;nası; olur; Kur'ân'da, âcir;nası ile mâcir;nası; olarak kullanılmaktadır. Bu şekilde gelmiştir. 1575;1616;1604;1575;1617;1614;

1604;1616;1604;1617;1614;1607;1616;

1610;1614;1602;1615;1589;1617;1615;

1575;1604;1618;1581;1614;1602;1617;1614;

1608;1614;1607;1615;1608;1614;

1582;1614;1610;1618;1585;1615;

1575;1604;1618;1601;1614;1575;1589;1616;1604;1616;1610;1606;1614; "Allah, hakk ve hakikati tam bir şekilde bildirir." (En'âcir;m, 6/ 57) veya

peygamberlerin, insanlara Allah Te'âlâ'nın âcir;yetlerini bildirmelerini ifade eden 1610;1614;1602;1615;1589;1617;1615;1608;1606;1614;

1593;1614;1604;1614;1610;1618;1603;1615;1605;1618;

1575;1614;1610;1614;1575;1578;1616;1609; (En'âcir;m, 6/130) gibi

âcir;yetlerde, kelimenin bu anlamı âcir;nası; âcir;nası; âcir;nası; Bâcir;nası; kassa fiili, "bir kimseye veya bir şeye ait hâcir;nası; adım adım izleyerek noktası noktasına bildirdi" demek olur ki, kelimenin âcir;nası; anlamı olan "anlatmak, hikâcir;nası; etmek" şeklindeki daha sonraki kullanılışı, birinci ve ikinci anlamlar sınırlamaktadır.

Bu fiilden gelen el-kasas, aslında isim olup, masdar yerine de kullanılmaktadır; aynı

mâcir;nâcir;nası; gelen kıssa ismi ile onun âcir;nası; kisas, Kur'ân'da âcir;nası; mez.

Şu halde, bu kökünü konumuzla ilgili kullanılışı, Kur'ân'da şunu anlatmaktadır:

Geçmiş eserleri, izleri âcir;nası; âcir;nası; âcir;nası; bu suretle insanların unutmış

bulundukları veya gafil oldukları olayları dikkatleri âcir;nası; âcir;nası; âcir;nası; İşte bundan dolayıdır ki, bu iş âcir;nası; "hikâcir;nası;" lafzını itlak etmek doğru olmaz; zira "hikâcir;nası;,"

geçmişte vaki olmamış durumlar âcir;nası; de kullanılabileceği halde, "kıssa"

geçmişte gerçekte olmuş, fakat unutulmuş olayları, doğru bir biçimde bildirerek, ders almaları âcir;nası; insanları o zamanda yaşatmayı amaçlar. Mesel ile kıssa

[illegible]

“Ey peygamber! Bu anlatılanlar, senin önceden bilmediğin haberlerden olup, onları sana vahiyle bildiriyoruz” (Yusuf, 12/102; 1608; 1614; 1605; 1614; 1575; 1603; 1615; 1606; 1618; 1578; 1614; 1576; 1616; 1580; 1614; 1575; 1606; 1616; 1576; 1616; 1575; 1604; 1618; 1594; 1614; 1585; 1618; 1576; 1616; 1609; 1617; 1616; 1575; 1616; 1584; 1618; 1602; 1614; 1590; 1614; 1610; 1618; 1606; 1614; 1575; 1575; 1616; 1604; 1614; 1609; 1605; 1615; 1608; 1587; 1614; 1609; 1575; 1618; 1604; 1575; 1614; 1605; 1618; 1585; 1614; 1608; 1614; 1605; 1614; 1575; 1603; 1615; 1606; 1618; 1578; 1614; 1605; 1616; 1606; 1614; 1575; 1604; 1588; 1617; 1614; 1575; 1607; 1616; 1583; 1616; 1610; 1606; 1614; “Ey Muhammed! Biz Musa’nın vahyimizi bildirirken, sen Tâ’r’un batı yamacında olmadığın gibi o hadiseyi gâ’renlerden de değildin.” (Kasas, 28/44-46). Bâ’yle olduğu halde, onları Kur’ân vasıtasıyla doğru bir tarzda anlatması, Allah’ın vahyine mazhar olduğunu gâ’sterir. Kur’ân’da anlatılanların kısmen Tevrat kıssalarına benzemekle beraber, bazan bâ’nemli hususlarda onlardan ayrılması, hele o ayrıldığı hususların yanlış olup yakın zamanlarda (ancak mu’rîr dâ’nemde) yanlışlıklarının anlaşılmış olması, kat’î olarak vahy olduğunu gâ’sterip hi’ccedil; bir şâ’pheyeye yer bırakmaz. 2- Bâ’tâ’n peygamberlerin İslâm’ı tebliğ ettiklerini gâ’stermek. Bu ger’ccedil; eği pekiştirmek i’ccedil; in Kur’ân, peygamberlerin kıssalarını, bir’ccedil; ok durumda peş peşe serdeder. Enbiya sâ’resinin 48-92 pasajı bunun gâ’zel bâ’îr’â’nîğini teşkil eder ve son â’ir; yet bu uzun anlatımın asıl gâ’ir; yesini bildirir: 1575; 1616; 1606; 1617; 1614; 1607; 1614; 1584; 1616; 1607; 1616; 1575; 1615; 1605; 1617; 1614; 1578; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1575; 1615; 1605; 1617; 1614; 1577; 1611; 1608; 1614; 1575; 1581; 1616; 1583; 1614; 1577; 1611; 1608; 1614; 1575; 1614; 1606; 1614; 1575; 1585; 1614; 1576; 1617; 1615; 1603; 1615; 1605; 1618; 1601; 1614; 1575; 1593; 1618; 1576; 1615; 1583; 1615; 1608; 1606; 1616; “Muhakkak ki bu sizin â’mmetiniz bir tek â’mmettir (dininiz bir tek dindir); Ben de sizin Rabbinizim. O halde (başkasına değil) yalnız Bana kulluk edin. 3- Muhatapların ders almalarını sağlamak. İnsan, kıssalarda anlatılan iyi kişileri takdir edip onlara benzemek ister; kâ’tâ’lerden nefret edip huylarından sakınmak lâ’zûmunu hisseder. C’edil; â’nkâ’n tarihîn işleyişinin, her iki grubun â’ir; kâbetlerini â’ccedil; kâ’ccedil; â’ ortaya serdiğini gâ’râ’r. Toplumlar c’edil; eşitli â’zelliğiyle, sadece tarihin uzak bir kâ’şesinde gelip ge’ccedil; miş birer kavim değil, â’rnekleri her zaman bulunabilecek birer tip olarak arz edilmektedirler. İbretin bir başka nevi, â’zelliği peygamberlerin mâ’ir; cizelerinde rastlanan, ilmâ’ir; gelişmeyi teşvik edici nitelikteki işâ’ir; retlerde tezâ’ir; hâ’r eder. Herbir â’ir; yetin, c’edil; eşitli irşad vecihlerini ihtiva edebileceği, İslâm â’ir; limlerince kabâ’ir; l edilmektedir. Â’ir; yetlerde delâ’ir; let kuvveti farklı olan c’edil; eşitli mâ’ir; na tabakaları bulunabilir. Bâ’tâ’n Peygamberlerin manevâ’ir; faziletlerinin anlatılmasıyla muhatap, onların kemallerinden yararlanmaya teşvik olunduğu gibi, onların

mûcizeleri anlatılmakla peygamberleri bu sahada da örnek almaya zımnen teşvik edilmiş olabilir. Kur'ân'ın bu zımnî(gizli) irşad nev'ini bazı misallerle açıklayalım: Sebe', 34/12 âyetinde,

وَلِسُلَيْمَنَالرِّيحَغُدُوُّهَاشَهْرٌوَرَوَاحُهَاشَهْرٌوَاَسَلْنَالَهُعَيْنَالْقِطْرِوَمِنَالْجِنِّمَنْيَع.ْمَلُبَيْنَيَدَيْهِبِاِذْنِرَبِّهِوَمَنْيَز.ِغْمِنْهُمْعَنْاَمْرِنَانُذِقْهُمِِنْعَذَابِالسَّعِيرِ& "Sabah gidişi bir aylık mesafe, akşam dönüşü bir aylık mesafe olan rüzgârı, Süleyman'a musahhar kıldık ve onun için erimiş bakırı da kaynağından sel gibi akıttık" buyrulur. M. Hamdi Yazır bu âyete göre, Hz. Süleyman'ın bir günde asgari 1.800 km. mesâfe kattettiğini hesaplar. Bu âyetten aero-dinamik kanunlardan faydalanmaya gizli bir teşvik sezilebilir. Zira -mucize olmasına rağmen- Hz. Süleyman bu işi vâsıtasız yapmış değildir, hava (rîh, rüzgâr) vasıtasıyla, havanın özelliklerinden istifade ederek gerçekleştirmiştir. Havanın hareket kanunlarına dikkat çekmek hikmeti olmasaydı, Allah Tealâ onu vasıtasız olarak o mesafelerden aşırı ve Kitabında da havayı sebep kılarak bu mucizeyi gerçekleştirdiğini bildirmezdi. Ayetin son kısmı, bakırı sel gibi akıtmayı, Hz. Süleyman hakkında ilâhî bir lütuf olarak zikretmektedir. Az önceki 10. âyette de Hz. Dâvud'a "demirin yumuşatıldığı" beyân buyrulur. Muhakkik müfessirimiz M. Hamdi Yazır, naklettiği diğer tefsirleri zayıf bulduğuna işâret etmek ve âyetteki ilmî irşada dikkati çekmek için, "Biz, bunun bir atıyye-i ilâhiyye olan bir ilm u san'atla akıtılmış olmasını daha ehemmiyetli buluyoruz" der.(2) Böylece Kur'ân-ı Kerim, demiri işletmeyi ve bakırı eriterek sel gibi akıtmayı, bu âyette büyük bir ilâhî lütuf olarak bildirmekle, madenleri bulup işletmenin, sanâyiin ve maddî kuvvetin esası olduğuna işâret ve bu nimetten istifadeye teşvik etmektedir. 4-Kıssalar, Hz. Peygamber'in ve müminlerin kalblerini takviye ederler. Tebliğ külfetinde karşılaştıktan meşakkatlere sabır ve hizmette sebat etmelerini kolaylaştırırlar. Çekilen

çilelerden sonra Allah'ın nusratının, önceki peygamberlere ve cemaatlerine geldiği gibi, Kur'ân'a tâbi olanlara da geleceği anlatılmak istenir. 5- Nimeti bildirip hatırlatmak . Allah'ın, nebilerine ve seçkin kullarına ihsan etmiş olduğu nimetler de, kıssalarla bildirilir ve hatırlatılır. Hz. İbrahim, Yunus, Mûsâ, Dâvûd, Süleyman, Zekeriyyâ, Yahya, İsa (onlara salat ve selam olsun) kıssalarında olduğu gibi. Bazı yerlerde, bu peygamberlerin kıssalarından birkaç halka gelir ve oralarda nimet, çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Orada nimetin meydana çıkması, birinci gayedir; kıssanın öte tarafı ise, bu gayeyi belirtmek için serd olunmuştur. Böylece Allah'ın, Kendisine olan bağlılığı ve itaati mükâfatsız bırakmayacağı bildirilmiş ve insanlar da, onlara benzemeye özendirilmiş oluyor. 6-Şeytandan sakındırmak. Kıssaların gayelerinden biri, şeytanın aldatmasına karşı Âdemoğullarını uyarmak, Şeytanla kendilerinin arasında, işin başından beri sürüp gelen düşmanlığı belirtmektir. Bu düşmanlığı kıssa aracılığı ile göstermek, daha etkili olur. Böylece nefiste, şerre çağıran vesveselerin önünü almak, daha çok mümkün olur. Bu, ebedî bir mesele olduğundan, Hz. Âdem ile İblîs kıssası bir çok yerde tekrarlanmış, böylece çarpışmanın, baştaki cüz'î hadiseye münhasır kalmayıp, bütün kâinata ve her insanın benliğinde her an devam ettiği vurgulanmış oluyor. 7- Münferit meselelerin arkasındaki genel prensipleri ortaya koymak. Kur'ân kıssalarında geçen bazı hususlar vardır ki, bunların cüz'î meseleler olduğu sanılabilir. İlk anda, Kur'ân'ın bunları nakledişinde, tarihî bir olayı anlatmaktan başka bir fayda gözetmediği düşünülebilir; ve o küçük mesele üzerinde ısrarla durmasına anlam verilemez. İsrailoğullarının ünü "bakara"sı, buna güzel bir misaldir. Kur'ân-ı Kerim bu "bakara"nın ayrıntıları üzerinde o kadar durmuştur ki, en uzun sûre, adını bundan almıştır. Halbuki şöyle düşünecek olursak bakarayı (sığır) kesmek üzerindeki ısrarın, oldukça hikmetli olduğunu anlarız: Eskiden ziraatın başlıca aracı sığır cinsi olduğundan, Mısır'da olduğu kadar dünyanın öteki bir çok bölgesinde de sığır cinsi takdis ediliyor ve tanrılaştırılıyordu. İşte Kur'ân, öbür milletler meyanında İsrailoğullarının da içlerinde yer etmiş(3) olan bakar'a tapma sapıklığının, Hz. Mûsâ'nın Allah tarafından gönderilmesiyle, bir sığırın hadiseli boğazlanmasıyla ortadan kaldırdığını, bu sapıklığın insanlığın önemli bir kesiminin istidadında yer etmiş olan çok yaygın bir şirk şekli olduğunu böylece anlatmış oluyor. Bu da gösteriyor ki, Kur'ân-ı Hakîm'de, tarihî bir olay görünümü veren bazı münferit hadiseler, bazan birtakım genel prensiplerin ipuçları durumundadırlar. Hz. Âdem'in meleklerle olan durumu, meleklerin yeryüzünde Âdem gibi bir halifenin yaratılmasını istemeyişleri olayı, müteşabih, anlaşılması güç, sırf gaybî olan bir meseledir. Kur'ân, Hz. Adem'in meleklerle üstün gelişini, وَعَلَّمَاَدَمَاْلاَسْمَآءَكُلَّهَا "Allah'ın ona, bütün isimleri öğrettiği" (Bakara, 2/31) cüz'î hadisesine dayandırır. Fakat bu küçük olay, aslında genel bir kanunun habercisidir. Hikmetli Yaratıcı, insan türüne sınırsız yetenekler verdiğini, böylece onun, Allah'ın halifesi olmaya hak kazandığını bildirmiş olmaktadır. İşte Hz. Âdem'den beri beşerî birikimin meydana getirdiği ve getireceği binlerce bilim ve fen, bu gerçeğin tefsiri durumundadır. Keza İblîs'in, Âdem'e secde etmemesi münferit gaybî hadisesi, çeşitli

yerlerde değişik slûplarla tekrar edilir. Bu da insanlık dramında müşahede olunan genel bir gerçeği işaretlemektedir. Kur'ân, meleklerin Hz. Âdemin şahsına boyun eğdiklerini bildirmekle, kâinatın maddî nevilerinin olduğu gibi onlara müvekkel olan manevî temsilcilerinin de insana inkiyad ettiğini anlatmaktadır. Ayrıca, Şeytanın Hz. Âdem'in üstünüğünü kabul etmediğini bildirmesiyle de, Âdemoğullarının yeteneklerini ve fitratlarını bozan, onları yanlış yollara götüren maddî ve manevî şer unsurlarının, insanlığın mümkün ve mukadder kemaline ne büyük bir engel ve düşman olduklarını hatırlatmaktadır. Böylece Kur'ân, yalnız Âdem ile İblîs'in münferit bir hadisesini anlatıyor görünürken, gerçekte bütün kâinatla ve bütün Âdemoğullarıyla konuşmaktadır. Firavunun, vezirine:

 َقَالَ
فِرْعَوْنُ
يَاهَامَانُ
ابْنِ لِى
صَرْحاً
لَعَلِّى
اَبْلُغُ
اْلاَسْبَابَ "Ey Hâmân, bana yüksek bir kule yap!" (Gâfir, 40/36)
sözünden, Mısır firavunlarının dağsız bir düzlükte yaşadıklarından dağların özlemini duyduklarını, adlarını ebedileştirmeyi, bu muazzam piramitleri inşa ettirmekte sandıklarını;

فَالْيَوْمَ
نُنَجِّيكَ
بِبَدَنِكَ
لِتَكُونَ
لِمَنْ
خَلْفَكَ
اَيَةً
وَاِنَّ
كَثِيرًا
مِنَ
النَّاسِ
عَنْ
اَيَاتِنَا
لَغَافِلُونََ َ "Bugün senin bedenini kurtarıp koruyacağız" (Yûnus, 10/92)
ayetinden de, tenasüh fikrine saplanan firavunların, cesetlerini mumyalattıklarını çıkarmak mümkündür. Bu tür misaller çöğütülebilir. Küssaların belli başlı amaçlarını böylece sıraladıktan sonra, birtakım tali gayelerinin de bulunduğunu, sadece hatırlatmakla yetiniyor ve küssaların özelliklerine geçmek istiyoruz. Küssaların özellikleri Kur'ân küssaları, aslında, insanlara hükmeden ilahî kanunların icraatından ibaret olan birtakım hareketler, görüntüler ve sesler halindeki tarih manzaralarıdır. Hikâye ve romanlarda eserin kahramanı, zaman ve mekân unsurları büyük önemi hâizdir. Halbuki Kur'ân küssalarının gerçek kahramanı, olayların kendi etrafında döndüğü şahıs değildir. Küssanın, gerçek kahramanı insanın inanç, ahlâk ve davranışlarına

